

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора Михайличенка Олега Володимировича про дисертацію Гуріної Вікторії Олегівни «Розвиток мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України (друга половина XIX – початок XX століття)», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

У період реформування освіти в Україні важливим є пошук нових форм та оновлення її змісту. Зокрема, в Концепції розвитку освіти на період 2015-2025 років звертається увага на створення умов для формування освіченої творчої особистості громадянина, реалізації та самореалізації його природних задатків і можливостей в освітньому процесі. У пошуку актуальних шляхів розвитку освіти в Україні та для вирішення зазначених завдань стає важливим і необхідним екскурс в історію мистецької освіти. На шляху розбудови української національної школи важливим є відродження національних традицій, культури українського народу, а відтак пошук зв'язку історичного минулого і сучасності, значущості педагогічних ідей і практичного доробку попередніх поколінь.

Тому тему дослідження Гуріної В.О. «Розвиток мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України другої половини XIX – початку XX століття» можна вважати актуальною і своєчасною.

Дисертація характеризується чіткою структурою та логікою викладу наукового матеріалу. У роботі коректно й аргументовано, враховуючи різні точки зору науковців щодо проблеми дослідження, визначено науковий апарат проблеми дослідження.

Не викликають заперечень хронологічні межі дослідження, що охоплюють період другої половини XIX – початку XX століття і характеризуються прискоренням соціально-економічного розвитку суспільства, офіційним визнанням всестанової жіночої освіти, інтенсивним відкриттям середніх жіночих навчальних закладів різних типів і форм власності, пропагуванням науковою спільнотою мистецтва як основи

морально-релігійного і естетичного виховання особистості, зокрема жіноцтва.

Ознайомлення з дисертаційним матеріалом та авторефератом В.О. Гуріної переконує в тому, що авторкою виконано значний обсяг пошукової та аналітичної роботи. Широка джерельна база дисертації (опрацьовано 308 джерел, із них 76 – архівні позиції) дала можливість дисертантці здійснити ґрунтовний аналіз різних аспектів досліджуваної проблеми.

Дослідження, проведене Гуріною В.О., має безперечну наукову новизну, яка детермінована тим, що дисертанткою вперше подано комплексний аналіз проблеми розвитку мистецької освіти в жіночих навчальних закладах України другої половини XIX – початку XX століття з урахуванням соціальних, педагогічних і освітньо-культурних детермінант; обґрунтовано етапи розвитку мистецької освіти в жіночих навчальних закладах у визначених хронологічних межах, що дозволило узагальнити досвід організації мистецької освіти в жіночих навчальних закладах досліджуваного періоду. Кожний етап було описано з урахуванням соціально-економічних, суспільно-політичних, культурологічних та педагогічних чинників. Такий підхід дозволив узагальнити відомості про зміст, напрями, форми організації мистецької освіти вихованок у жіночих навчальних закладах другої половини XIX – початку XX століття.

Розкриваючи перше завдання дослідження, В.О. Гуріна конкретизувала категоріально-поняттєвий апарат і модифікувала його основні поняття. На цій основі авторка розглядає «мистецьку освіту» як самостійну галузь знань, що передбачає розвиток спеціальних здібностей, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій особистості у процесі активної мистецької діяльності, а також отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва.

Розв'язуючи друге завдання дослідниця охарактеризувала генезис мистецької освіти жінок у світовій і вітчизняній освітніх традиціях. Зазначимо, що Гуріна В.О. прагне системно вивчити досліджувану проблему

не тільки характеризуючи ідеї представників офіційної педагогіки, діячів мистецтва, а й розкриваючи суть мистецької освіти у історичній парадигмі.

Заслуговує на позитивну оцінку обґрунтування етапів розвитку мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ століття на основі виділених критеріїв, що передбачалось третім завданням дисертаційної роботи. Авторка звертає увагу на позитивні аспекти розвитку досліджуваної проблеми і зазначає недоліки, які гальмували означений процес в жіночих навчальних закладах у межах визначених етапів.

Нам імпонує авторське обґрунтування четвертого завдання дослідження. Позитивне враження справляє узагальнення Гуріною В.О. практичних напрацювань щодо компонування змісту, добору методів і форм організації мистецької освіти в середніх жіночих навчальних закладах України другої половини ХІХ – початку ХХ століття за окремими видами мистецтв.

Отже, вважаємо положення та результати представленої дисертаційного дослідження обґрунтованими, теоретично та методологічно виваженими. Отримані результати можна використовувати для підготовки лекцій, семінарських занять та організації самостійної роботи студентів мистецьких факультетів педагогічних закладів освіти; розробки курсів за вибором студентів та їх навчально-методичного забезпечення; написання курсових і магістерських робіт, а також у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів мистецтв. Матеріали дослідження доцільно використовувати при компонуванні варіативної складової навчальних планів закладів загальної середньої освіти, жіночих гімназій або окремих жіночих класів, розробці й апробації авторських навчальних програм з мистецьких дисциплін, організації позакласної і позашкільної роботи в закладах загальної середньої освіти.

Зміст автореферату відображає основні положення та узагальнення, що містяться у дисертаційній праці. Аналіз змісту автореферату та дисертації

доводить ідентичність їх структури, логіки викладення матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами та підсумковим висновкам.

Представлене до захисту дисертаційне дослідження В.О. Гуріної виконане на належному науковому рівні, є завершеною працею й сприяє суттєвому збагаченню теорії й практики мистецької освіти України з урахуванням принципів гендерного підходу.

Водночас слід зазначити, що виконання такої складної та багатоаспектної роботи не позбавлене певних дискусійних аспектів, на які маємо звернути увагу та висловити певні поради, а саме:

1. У роботі дослідниця досить виважено підійшла до розкриття мети, завдань, змісту діяльності середніх жіночих навчальних закладів у досліджуваній період. У цьому контексті бажано було б більш рельєфно представити позицію науково-педагогічної громадськості щодо ефективної організації саме мистецької освіти в зазначених типах жіночих навчальних закладів.

2. Науковому збагаченню дисертаційної праці сприяло б висвітлення досвіду організації мистецької освіти в жіночих навчальних закладах досліджуваного періоду відповідно до обґрунтованих етапів.

3. Схвально, що в роботі широко представлено генезис мистецької освіти жінок у світовій і вітчизняній освітніх парадигмах. Проте, цей матеріал розміщено на 29 сторінках, що, на наш погляд, переобтяжує роботу.

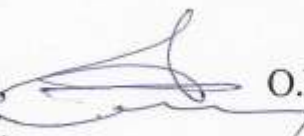
4. У роботі зустрічаються огріхи технічного характеру у наборі тексту.

Висловлені побажання і зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Авторка виявила себе як зрілий компетентний дослідник, котрий всебічно аналізує фактичний матеріал і робить логічні висновки. Матеріали дослідження знайшли належну апробацію на науково-практичних конференціях різних рівнів. Вважаємо, що дисертація є самостійним завершеним дослідженням, а отримані результати є важливими для педагогічної науки.

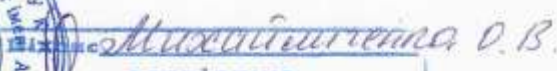
Висновок. У цілому, виконане дослідження має наукову і практичну цінність, є концептуальним, цілісним, завершеним та відповідає встановленим вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567 зі змінами внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, які висуваються до кандидатських дисертацій, а його автор, Гуріна Вікторія Олегівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри всесвітньої історії,
міжнародних відносин та методики
навчання історичних дисциплін
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

 О.В. Михайличенко

засвідчую
Доктор Сум ДПУ
10.07.2018
2018 р.